

וירידתה היתה כלולה במאצילה ברוך-הוא באהבה ויראה כו'. כי הנפש יש לה שכל ומדות כו', וירדה ונתלבשה בגוף ונפש-הבהמית המעלימים ומסתירים כו' ומלבישים אותה ב"לבושים צואים" - הן המדות שמצד הקליפה כו'. שירידה זו צורך עלייה היא, כדי לברר בירורין על ידי המשכת התורה והמצות, שבהן מלובש אור אין-סוף ברוך-הוא, ובהן ועל ידן יהיה גילוי אור אין-סוף ברוך-הוא ממש על נפשו כו', כמו שנתבאר במקום אחר¹³⁰.

ולהבין זה, שהרי התורה והמצות אשר לפנינו הן גם כן בירידות והשתלשלות המדרגות ¹³¹ "מאור פניו יתברך, עד שנתלבשו בענינים גשמיים וחומריים, שלכן בקשו המלאכים "אשר תנה הודך על השמים כו" (תהלים ח, ב) - ובמה יהיה יתרון מעלתן ממעלת אהבה ויראה של הנשמה?

וגם: הרי אמרו כי "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא"¹³¹, שאהבה ויראה הן ה"גדפין"¹³² המעלות ומנשאות את התורה - והרי אדרבה נראה, שמעלת אהבה ויראה גדלה מאד ביתר שאת ממעלת התורה! :

אף הענין הוא, דכתיב (ישעיה מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולכבודי, בראתיו כו":

"הנקרא בשמי" הוא עולם האצילות, שהוא "נקרא בשמי" ממש. ששם שורה אור אין-סוף ברוך-הוא ממש, ומתייחדים עמו בתכלית היחוד, ד"איהו וחייהי חד, ואיהו וגרמוהי חד"¹³³, שהכל בטל ונכלל באור אין-סוף ברוך-הוא ממש. ועל כולם נקרא שמו - שכולם הם בבחינת אין-סוף.

הגם שאין ערוך אליו יתברך (וכנודע שאדם דאצילות נקרא אדם-דעשיה, בחינת עשיה גשמית) ואפילו עולם האצילות אינו אלא זיו והארה כו'; רק שההארה היורדת ונמשכת שם, היא מתאחדת בלי שום פירוד והתחלקות, עד שכולם מלאים מן ההארה ההיא, ואין שם תפיסת שום דבר זולת ההארה ההיא.

כי "אצילות" - מלשון הפרשה¹³⁴. כמו "ויאצל מן הרוח כו" (בהעלותך יא, כה) דגבי משה, דתרגומו¹³⁵: "ואפריש". שבודאי לא נתן כל רוחו על הזקנים עד שהגיעו למעלתו ומדרגתו ממש, אלא

ההמשכה העליונה אשר נמשך באתערותא-דלעילא לבר, בזה יש גם כן בחינת שמים וארץ: ההמשכה בחינת "מטי" נקרא שמים, ובחינת ההסתלקות האור מהכלי הנקרא "לא מטי", זהו בחינת ארץ מלשון רצוא. ולכן כאן קדם שמים לארץ, בהיות בחינת "מטי" קדם לבחינת "לא מטי";

מה שאין כן ברצוא-ושוב דנבראים, צריך להיות תחלה ארץ - בחינת רצוא, ואחר כך שמים - בחינת שוב. וכמו שכתוב: "והחיות רצוא ושוב", וכתבי: "ביום עשות כו' ארץ ושמים" כנ"ל.

וזהו ענין "כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו' עומדים לפני" - "לפני" דייקא, דהיינו בבחינת הפנימיות ועצמיות, מה שאין אתערותא-דלתתא מגעת לשם כלל.

"כן יעמד זרעכם ושמכם" - פירוש:

"זרעכם ושמכם" הוא בחינת אתערותא-דלתתא וההמשכה הנמשך על ידי אתערותא-דלתתא. כי הנה המצות נקראו בשם "זריעה" כמו שאומרים¹²⁸ "זרע צדקות", ועל ידי זה "מצמיח ישועות" בגילוי אלקות מבחינת ש"ע נהרין¹²⁹ כו'.

"ושמכם" הוא בחינת קבלת עול מלכות-שמים - "זעש דוד שם" (שמואל-ב, ח, ג).

והנה כבר מבואר, שבחינת שמים וארץ החדשים הוא גילוי מבחינה שאין אתערותא-דלתתא מגעת לשם כלל, שגילוי זה יהיה לעתיד-לבא. ואם כן סלקא דעתך אמינא, שההמשכה שעל ידי אתערותא-דלתתא בתורה ומצות בבחינת ארץ ושמים שלנו - רצוא ושוב - תהיה בטילה לגמרי מחמת גילוי העצום ההוא שבמבחינת "אשר אני עושה";

לזה אמר "כן יעמוד זרעכם ושמכם": שגם בחינה זו דאתערותא-דלתתא יתעלה להיות "עומדים לפני" - בבחינה הפנימית ממש כמו בחינת שמים החדשים וארץ החדשה כו'. וכמו שכתוב (ישעיה נב, ג): "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", דהיינו: "עבדי" הוא בחינת אתערותא-דלתתא, בחינת "לעבדה ולשמרה כו", הנה בחינה זו ממש תתעלה בעילוי אחר עילוי עד כי "גבה מאד":

— * —

וב.ח.

¹³⁰ לקוטי תורה שיר השירים ד, ג ובכמה מקומות).

¹³¹ תורה ללא אהבה ויראה לא פורחת למעלה. תקוני זהר תקון ז).

¹³² (כנפים).

¹³³ תקוני זהר בהקדמה ג, ב).

¹³⁴ (ראה פרדס שער טז פרק א).

¹³⁵ (בתרגום אוגלוס ויונתן: "וארבי". במדרש אגדה (בובר) על הפסוק "ואצילתי מן הרוח" (שם, ז) - "ואפריש מן הרוח". "אצילתי לי ברכה" (תולדות כו, לו) מפרש רש"י: לשון הפרשה, כמו "ואציל". וראה לקוטי שיחות חלק ח עמוד 78 הערה 18, ובשולי הגליון. בקהלת ב, י: "לא אצילתי" - פירש רש"י: "לא ריחקתי להבדיל מהם. וכן ויאצל מן הרוח... ויתן על הזקנים". ובמצודת ציון: "ענין הפרשה והבדלה, כמו ואצילתי מן הרוח". וראה פירוש תיבת "נצל" במפרשי המקרא ביחזקאל מב, ו).

ביאור על הנ"ל

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני [.] כן יעמוד זרעכם ושמכם" (ישעיה טו, כב):

הנה נודע תכלית ירידת הנשמה לגוף בעולם-הזה: שטרם

¹²⁸ (ברכת "זרע אור": "זרע צדקות מצמיח ישועות").

¹²⁹ (ראה זהר חלק ג ככה, ב. עץ חיים שער יג (שער אריך אנפין) פרק יד).

וְהִנֵּה נודע עבודת המלאכים - ש"עומדים" מששת ימי בראשית "ברום עולם, ומשמיעים בִּירָאָה כו"¹⁴³. "אֲרִיָּה שָׁאָג" (עמוס ג, ח) הוא מיכאל, "פני אריה אל הימין" (יחזקאל א, י), "וכד איהו שאגי שאגין לגביה ש"ע אלפין אריות כו"¹⁴⁴ שהן מחנה מיכאל כו.

וצריך להבין:

מהו עבודתם? ואיך נחשבת עבודה להם מה שבטלים בהשגתם, חיותם וקיומם מאין ליש - מאחר שבהם היא השגתם?
ולמה שואגים ומרעשים - איזה חידוש נתחדש להם בהשגתם?
זו? ומה י"ע הם משתוקקים ונכספים?

אך הענין הוא:

כי הנה עולם האצילות הוא עולם התקון, שנתקן כבר להיות האורות והכלים בבחינת "איהו וגרמוהי חד כו" כנ"ל. מה שאין פן עולמות בי"ע הם משבירת הכלים שבעולם התהו שגפלו בבי"ע. ולכן צריך להיות עבודה תמה, להמשיך בהם בחינת תקון מעולם האצילות, כדי שגם הם יתעלו ויתאחדו. ולא די באור וחיות הנמשך דרך מסך והתלבשות בסדר ירידת והשתלשלות המדרגה, כמו שהוטבע בטבע יצירת העולם להיות מדרגה אחר מדרגה - אבי"ע - שעולם הבריאה הוא בבחינת פירוד, "טורי דפרודא כו"; אלא צריך להמשיך אור חדש מלמעלה, עד שיוכלל עולם הבריאה בבחינת עולם האצילות ממש.

כי עולמות בי"ע הם "אשר ברא" ה' לעשות¹⁴⁵ ולתקן¹⁴⁶ מה שלא נתקן כך בסדר השתלשלות בשעת בריאת עולם. וגם עולם העשייה, שהוא התחתון מכולם, מלך "בעל חן בן עכבור" (ישלח לו, לח). הנה אחרי זה "וימלך תחתיו הדר כו" (שם, ט) שהוא עולם התקון.

וזהו דרך כלל כל העבודה בעולמות בי"ע, להיות שהם מבחינת שבירת הכלים שגפלו מעולם התהו בבי"ע, וצרכים תקון להתעלות ולהתכלל באצילות, והתקון הוא על ידי עבודה.:

וְהִנֵּה בעולם הזה הגשמי, שהוא מגושם, כמו "עפר מן האדמה"¹⁴⁷, ואף על פי כן, מפני שיש בו חיות רוחני מעפר העליון שבעולם התהו שלפני אצילות, יש בו יכולת להתתקן. והנה ענין התקון היינו בירור הרע מן הטוב, להסיר הסיגים והפסולת כדי

שהפריש מרוחו והוריד למטה שיתלבש במדת הזקנים, כדי שיתעלו קצת ויוכלו שאת עמו כאחד והיו לאחדים. עם היות שאינם אחדות אחד במהותם ממש, מכל מקום יכולים הם להתאחד עמו, והיינו שהם מיוחדים בזיו ואור הנמשך ממנו;

כך עולם האצילות הוא שהאציל אור אין-סוף ברוך-הוא והפריש זיו ואור בעולם ההוא, שיהיה יכולת בהם לקבל זיו ואור אין-סוף ברוך-הוא הזה בבחינת יחוד, שיתייחד הכל בבחינת אור אין-סוף, דהיינו בבחינת אור וזיו הנמשך ממנו. וענין היחוד הוא בבחינת "איהו וחייה", "איהו וגרמוהי":

"חיהי" הם האורות, דהיינו המקורות שמהן נתהוו חכמה וחסד כו, והמקורות הם אורות וחייה. שבאורות לא שייך עדיין בחינת התחלקות פרטים להיות נקרא בשם חכמה או חסד כו. וכמו שנתבאר במקום אחר¹³⁶ בענין האורות "דאחליפו דוכתייהו"¹³⁷ - אור החסד בכלי הגבורה כו.

ו"גרמוהי" הם הכלים המגבילים את האורות, שעל ידי הכלים הם עולים בשם חכמה או חסד כו. ואף על פי כן שורה בהם אור אין-סוף בבחינת יחוד, ונקרא "חכמה דאין-סוף" ו"חסד דאין-סוף" כו. שעם היות שנקרא בשם חכמה, מכל מקום אינה נגבלת בשם גבול ומדה, אלא כמאמר "אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כו"¹³⁸, ו"הוא המדע והוא הידוע כו"¹³⁹. ולכן נקרא עולם האצילות - "הנקרא בשמי" - ממש.

אבל עולם הבריאה וממנו ולמטה נקרא "לכבודי, בראתיו כו":

כבוד הוא התלבשות, וכמאמר אליהו: "לבושין תקינת לון כו"¹⁴⁰, כמו לבוש שאינו מתאחד עם עצמיות כו, אלא אדרבה שהעצמיות מתכסה ומתעלם בהן לבלתי הגלות נגלות¹⁴¹ העצמיות כמו שהוא, ואין אור העצמות נראה אלא דרך לבוש זה. ומכל מקום "לבושין תקינת לון כו", שהוא תקון כדי שיתגלה אור העצמיות דרך לבוש דוקא. שבלתי לבוש, לא היה עולם הבריאה יכול לקבל כו.

ולפי שבלבוש זה מתגלה אור העצמות, לכך כתיב (נחמיה ט, ו): "וצבא השמים לך משתחיים" - שבטלים כו. ומחמת שאינו מתגלה אלא בבחינת לבוש, לכך הם בבחינת פירוד, "ומשם יפרד" (בראשית ב, י) - "טורי דפרודא"¹⁴² כו - שאינם מתאחדים כבאצילות.:

¹³⁶ (נתבאר בארוכה בלקוטי תורה ואתחנן יב, ד. סידור עם דא"ח קג, ג. מאמר אדמו"ר הגון תקס"ז עמוד רפה ואילך).

¹³⁷ (שהחליפו מקומותיהם. זהו חלק א פו, ריש עמוד א).

¹³⁸ (אמה הוא חכם ולא בחכמה ידועה. תקונו זהו בהקדמה, "פתח אליהו").

¹³⁹ (רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב, הלכה י).

¹⁴⁰ (לבושים התקנת להם. תקונו זהו בהקדמה).

¹⁴¹ (הגלות נגלות: שומאל-בו, ב).

¹⁴² (הרי הנפרדים. ראה זהו חלק א בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. חלק ב פקודי רלה, סוף עמוד א. וראה לקמן קטו, ד).

¹⁴³ ("עומדים ברום עולם. ומשמיעים בִּירָאָה יחד בקול". ברכת יוצר אור).

¹⁴⁴ (וכשהוא שואג, שואגים לעומתו שלש מאות שבעים אלף אריות. זהו בהעלותך קנח, א: "ובלכת החיות לכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ וישאו האופנים" (יחזקאל א, ט) . . דאינון ארבע . . דגלין . . אר"ה . . ד' מלאכין . . דגלא קדמאה, משרא מווינא, אר"ה. מיכאל . . תלת מאה ושבעין אלף אריותא, סוחרניה דהוא אר"ה . . כד געי האי אר"ה . . ועל דא כתיב "אר"ה שאג מי לא יירא". געי תניינות, תלת מאה ושבעין אלף אריותא, כלהו געאן).

¹⁴⁵ (בראשית ב, ג. ושם: "אלקים").

¹⁴⁶ (לעשות ולתקן - ראה פירוש רש"י לבראשית רבה יא, ז).

¹⁴⁷ (עפר מן האדמה בראשית ב, ז).

שיוכל הטוב לעלות.

ובזה יוכן יתרון ומעלת עסק התורה וקיום המצות בעולם הזה – יותר מ"דחילו ורחימו" של הנשמה טרם ירדתה:

כי הנשמה, עם היות שה"דחילו ורחימו" שלה גבוהים ונעלים מאד, ב"יתר שאת אפילו מן המלאכים שבעולם ההוא, בכל עולם ועולם לפי מה שהוא – כנודע שהמלאכים הם מחיצוניות העולמות, והנשמות הן מבחינת פנימיות – עם כל זה, מאחר שהנשמה היא בחינת נברא ומחודש יש מאין, אינה מיוחדת במאצילה ברוח-הוא כיחוד תורה ומצות. ד"אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד" ממש, ורמ"ח מצות הן "רמ"ח אברין דמלכא" ממש, שהן הן חכמתו ורצונו ממש ו"הוא המדע כו".

ומכל מקום "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא"¹⁵³: כי מאחר שירדה ונתלבשה בעניינים גשמיים, הרי היא מקושרת למטה, והרי היא בבחינת ירידה מאור פניו יתברך; אבל על ידי דחילו ורחימו, הנה הוא ממשיך אור ¹⁵⁴ איך-סוף ברוח-הוא המלוכש בתורה בבחינת יחוד גמור, להיות "אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד".

וכנודע מה שנתבאר במקום אחר בענין עסק התורה לשמה, דעל זה אמרו¹⁵⁴: "מעלה אני עליהם כאלו עשאוני ממש – שעל ידי עסק התורה נמשך הוי"ו של שם הוי"ה ברוח-הוא, שהוא תלמוד-תורה; ועל ידי המצות, וכללותן היא מצות הצדקה נמשך ה"א של שם הוי"ה כנודע.

ודרך כלל: על ידי תורה, ועבודה, וגמילות-חסדים נמשכו ג' קווין – חח"ן ב"מין כו¹⁵⁵, והן ג' ווי"ן מ"ויסע", ו"בא", ו"יט" כו¹⁵⁶, שהווי"ן הם המשכות מהיודי"ן שבראש הווי"ן¹⁵⁷ כו' :

והנה בבחינה זו "ארץ קדמה לשמים".

"ארץ" הוא בחינת רצוא שבתפלה, דהיינו בירור המ"ן תחלה, ואחר כך "שמים" – היינו השפעת המ"ד על ידי תורה ומצות: כי השמים הם בחינת משפיעים, כמו שכתוב (תהלים קמו, ח): "המבסה שמים בעבים, המכין לארץ מטר כו"; "למטר השמים כו"¹⁵⁸ – להיות המ"ד מברר את המ"ן, להעלות עד שיוכלל גם בחינת העשיה בבחינת אצילות ד"איהו וחייהו חד כו". וצריך להיות קדימת בירור המ"ן תחלה, כדי שאחר כך יבא בירור המ"ד לברר

והנה בבריאה – רובו טוב כו¹⁴⁸, עד בעשיה – רובו רע ומעורב כו¹⁴⁹. וצריך עבודה תמה גם לבחינה זו להפריד הרע. ובירור זה נעשה על ידי סדר התפלה, שעל דרך זה נתקן כל סדר התפלה. והיינו על ידי בחינת רצוא, "אם ישים אליו לבו כו" (איוב לז, יד). ורצוא זה היינו מה שכתוב (שמואל-ב כב, ל): "כי בכה ארוץ כו, אדלג שור".

"שור" פירוש חומה, דהיינו בחינת מקיפים. ו"אדלג שור" רוצה לומר שאדלג למעלה מבחינת כל המקיפים, מחמת בחינת רצוא לדבקה בו באין-סוף ברוח-הוא ממש, שהוא למעלה מגדר "עלמין", ואינו לא בבחינת "ממלא" ולא בבחינת "סובב" כו. וכל עולם האצילות – עולם הברודים – נקרא אדם-דעשיה בלבד, ואדם דיצירה – עולם הנקודים¹⁵⁰ כו.

ומרצוא זה "יתפרדו כל פועלי און" (תהלים צב, י), כמו שכתוב (תהלים קמט, רז): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפות בידם, לעשות נקמה בגוים כו". ועל דרך זה הוא כל סדר תפלה – שהיא בכללה "רוממות אל כו", ולכן בה ועל ידה נעשה הבירור והפירוד הטוב מהרע. וזו היא עבודת התפלה ברצוא, שהיא בירור המ"ן.

אבל בירור המ"ד, שהיא ההמשכה עליונה שמעולם האצילות להיות ביטול והתכללות בבאצילות ממש, בחינת יחוד עליון אשר שם "איהו וחייהו חד, איהו וגרמוהי חד" – חד ממש, זה נעשה על ידי תורה ומצות, שהן הן המשכות מבחינת יחוד עליון. ד"אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד"¹⁵¹, ורמ"ח פקודים הם "רמ"ח אברין דמלכא"¹⁵² – אברין ממש, שהן כלים לאור וחיות הנמשך ומלוכש בהם מאור אין-סוף ברוח-הוא ממש. אלא שירדו ונתלבשו בעניינים גשמיים, בשביל גשמיית העולם הזה וחומריותו כדי להעלותם, ושתכלל גם חיות גשמיית העולם הזה באור וחיות העליון, ולכן הוצרך חיות העליון לירד ולהתגשם כל כך.

¹⁴⁸ (ומיעוטו רע, וביצירה חציו טוב וחציו רע. עץ חיים שער מב פרק ד. שם שער מז פרק ד).

¹⁴⁹ (רבו ככלו רע, רק מעט טוב מעורב בתוכה).

¹⁵⁰ ("הנה נתחלקו אף העולמות שלמעלה מאצילות לג' בחינות, ב"ע (כנזכר בתיקונים ועץ חיים שער עיגולים וישר) שהם ג' בחינות: עקדים, נקודים, ברודים. ופירוש: עקודים הוא בחינת בריאה, כי א"ק נקרא אדם דבריאה; ונקודים הוא אדם דיצירה; וברודים, שהוא אצילות, הוא עולם התיקון, והוא נקרא אדם דעשיה;

התהוות כח העשיה מהיצירה וכח היצירה מהבריאה הוא דרך עילה ועלול, אבל הבריאה הוא יש מאין, כי אין ערוך הנברא לבואר. . . וזהו ענין "עקדים, נקודים וברודים" (ויצא לא, י); עקודים – לשון קיבוץ, היינו כמו חומר היולי שכולל ד' יסודות, וזהו בחינת בריאה, עקודים בכלי אחר, ואחר כך נקודים – בחינת יצירה, ואחר כך ברודים – לשון התכללות – וזהו עולם התיקון". – אור התורה בשלח (שמות כרך ב) עמודים שצדה).

¹⁵¹ (ראה זכר חלק א כד, א. חלק ב ס, א. וראה תקוני זהר תקון ו ותקון כב. וראה הערת כבוד קדושת אדמו"ר בספר המאמרים ה'ש"ת עמוד 66).

¹⁵² (ראה תקוני זהר תקון ל).

¹⁵³ (תקוני זהר תקון י).

¹⁵⁴ (זהר חלק ג בתקוני קיג, א. ראה ויקרא רבה לה, ז).

¹⁵⁵ (חח"ן – חקמה, חסד, נצח – בזמין, בג"ה – בינה, גבורה, חוד – בשמאל, ורתים – דעת, תפארת, יסוד, מלכות – באמצע).

¹⁵⁶ (בשלח יד, יט-כא: "ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם, ויבא בין מחנה מערים ובין מחנה ישראל. . . ויש משה את ידו על הים").

¹⁵⁷ ("ענין ג' הווי"ן דויסע כו הוא לראיה לכאר מאין ממשיכין, שהוא מהיודי"ן כו. ועין תורה אור ויצא ביאר דושבתי בשלום" – אגרות קדש כבוד קדושת אדמו"ר חלק ו עמוד קלז).

¹⁵⁸ ("תשתה מים". עקב יא, יא).

את המ"ן. מה שאין כן בלי העלאת מ"ן אין כח במ"ד לברר כו'.
וזה היא עבודתנו כל ימי משך הגלות - שהרע גובר, וצריך להיות בירור הרע ולהפרידו מן הטוב.

אבל לעתיד-לבא בביאת משיח במהרה בימינו, כשיושלם ויוגמר כל הבירור, ויקוים "בלע המות לנצח" (ישעיה כה, ח), "ואת רוח הטומאה אעביר כו'" (זכריה יג, ב), שאז יהיה הכל בבחינת עולם התקון כבאצילות ממש, שיהיה יחוד והתכללות למטה כמו למעלה,

הנה התכלית הוא, שאיר ויתנוצץ גילוי אור "עולם העקודים" שלמעלה מעולם האצילות, כמו שכתוב (ישעיה נב, יג): "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". וזהו פנימיות-עתיק שיתגלה, ואז יהיה התנוצצות נשמות חדשות שאין בהם בחינת בירור.

דהנה כל הנשמות אשר מעולם הן, שנכללו באדם הראשון, שצריכים בירור ותקון, והן הן שירדו מחיצוניות-עתיק, שנשתלשלו בסדר המדרגות. ומה שהוא מסודר כבר בסדר ההשתלשלות אין זה חידוש; אבל חידוש נשמות הוא מלמעלה מן ההשתלשלות, מה שלא נרד ונשתלשל עדיין, והוא מפנימיות-עתיק, שלא בא לידי גילוי בסדר השתלשלות. כי סדר ההשתלשלות הוא, שמחיצוניות שבעליון נעשה פנימיות למטה, אבל פנימיות עליון אינו יורד ומשתלשל כלל.

ולעתיד-לבא יהיה גילוי אור חדש הזה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, והוא "עולם העקודים" שלפני האצילות. כי באצילות, שהוא עולם התיקון - נתקן ונסדר כמו שראוי להיות השתלשלות בהתחלקות המדרגות - חכמה וחסד כו'.

כמאמר: "אנת הוא חכים", אלא "ולא בחכמה ידיעא", שנמשך אור אין-סוף בחכמה. וזהו "אנת הוא" - אור אין-סוף ברוך-הוא שנתלבש בבחינת "חכים כו'". וכן בכל הבחינות: "אנת הוא מבין כו'"; "צדיק ה' בכל דרכיו, וחסיד כו'" (תהלים קמה, יז). והן מקורות לחכמה וחסד דבריא, שהן "חכמה ידיעא" ו"חסד ידיעא כו'". אבל עולם העקודים הוא התכללות כל הכחות וכל הבחינות, ו"עקוד בכלי אחר" כו', בלי התחלקות שם חכמה וחסד כלל.

וגילוי זה נקרא "שמים חדשים" ו"ארץ חדשה" "אשר אני עשה", "אני" דייקא, הוא המאציל עליון ברוך-הוא, שלהיות כח ההתחדשות זה, הוא מאין-סוף ברוך-הוא עצמו בנודע; ואף על פי כן נקרא בשם שמים וארץ, כי מאחר שהוא בבחינת איזה גילוי להיות אפילו מקור דמקור לסדר השתלשלות, מוכרח להיות שם איזה בחינה שהיא דוגמת ההשתלשלות. ומאחר שבהשתלשלות נעשה שמים וארץ, מוכרח להיות גם שם בחינות הללו. אלא דשם נקרא "שמים וארץ" - שמים תחלה, דהיינו "מטי ולא מטי": "מטי" - שרופצה להשפיע, "ולא מטי" - שאין הכלי יכול לסבול (מה שאין כן ממטה למעלה - רצוא תחלה, "מים תחוננים בוכין כו'¹⁵⁹).

¹⁵⁹ (תקוני זהר תיקון ה' יט, ב): "מים תתאין אינון בוכין ואמרין אנן בעינן למהוי קדם מלכא". (חם תקון מדף פ, א).

ובישר הנביא זה, לומר ש"פן יעמוד זרעכם ושמכם".

"זרעכם" הוא בחינת ¹⁶⁰ זריעת המ"ד על ידי התורה, שהתורה שנתלבשה בעניינים גשמיים - היא כמו זריעת הגרעין בעפר, שעם היות שגוף הגרעין נרקב, מכל מקום הכח שבו מצמיח. ולכן אינו צומח אלא דוגמת הגרעין, ומזרע דגן אינו צומח אתרוג כו', וכמו שכתוב: "למינהו כו'¹⁶⁰".

כך התורה, אף על פי שנתלבשה בעניינים גשמיים (ויש מאן דאמר "מצות בטילות לעתיד-לבא"¹⁶¹) מכל מקום אור התורה הוא המצמיח ו"פועל ישועות בקרב הארץ"¹⁶², לברא את המ"ן ולהעלותו למעלה מעלה.

"ושמכם" הוא בחינת "קבלת עול מלכות שמים" שמקבלים במצותיו יתברך. ונקרא בחינת "שם", שנקרא שמו יתברך על ישראל בקבלת מלכותו עליהם. וזהו "ומלכותו ברצון קבלו עליהם". מה שאין כן על העובדי כוכבים ומזלות¹⁶³ הוא מושל ולא מלך, כי אין נקרא מלך אלא ברצון.

וזהו ענין "כתר מלכות" (אסתר ב, יז), שעיקר המלכות הוא הכתר שמכתירין אותו, וכתר היינו בחינת רצון. וזהו "נעוץ תחלתן בסופן" - שהמשכת המלכות הוא מן הכתר, שהוא הרצון כו'. ולכך נקרא בבחינת "שמכם".

והנה "זרעכם ושמכם", שהן הן המשכות תורה ומצות שבעולם-הזה, הן המשכת המ"ד מעולם האצילות, שהוא עולם התקון, כדי לברר המ"ן שעולה מהעשיה, שיוכלל באצילות כנ"ל. ואם כן, לעתיד-לבא כשיושלם ויוגמר הבירור, ויהיה הכל עולם התקון, ויתנוצץ ויתגלה גילוי אור חדש העליון מבחינת שמים חדשים וארץ חדשה, סלקא דעתך אמינא¹⁶⁴ שלא יהיה עליה עוד להתורה ומצות, רק ישארו בעולם האצילות;

ולכן מבשר הנביא, שבאמת לא כן הוא, רק גם "זרעכם ושמכם" יעמוד שם. כי גם אחר שיושלמו כל הבירורים ויוכללו באצילות, עוד זאת תהיה מעלה יתירה בעילוי אחר עילוי, שיתעלו גם ב"עולם העקודים".

— * —

¹⁶⁰ (בראשית א, יב): "ותוצא הארץ דשא, עשב מוריע זרע למינהו, ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו".

¹⁶¹ (נדה סא, ב. זהר חלק ג נשא קכד, ב).

¹⁶² (תהלים עד, יב).

¹⁶³ (אמות העולם).

¹⁶⁴ (היה עולה על הרעת).

גוף, ואחר כך נפח נשמה באפו כו'. וזהו בחינת שפלות לגבי האדם, שהרי הגוף שלו נמוך במדרגה יותר מגופות הבעלי-חיים, שנתהווה בבחינת דומם, עד שאחר כך 'ויפח באפיו כו', עם היותו מובחר¹⁷¹ בנבראים. וזהו שכתוב: "אחור וקדם כו"¹⁷².

אך להבין זה, על מה ולמה נהייתה כן?

הענין הוא¹⁷³, כי הנה ד' בחינות דצח"ם הם כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה:

הדומם הוא כמו עפר ואבנים ומתכות - שאין לו גידול; והצומח הם אילנות ועשבים כו¹⁷⁴; ובעלי-חיים יש להם כל זה, ונוסף על זה נפש החיה הרוחנית; ובמדבר נוסף עוד על כולם נפש השכלית, נפש המדברת¹⁷⁵ כו'.

והנה דרך כלל, הבעלי-חיים הם כלולים מב' דברים: הגוף שבו - הוא בחינת צומח, שהרי נולד קטן ונעשה גדול; והנפש שבו היא נפש החיה למינה. ומה ששיניהם יצאו ביחד מן הארץ, דהיינו הגוף עם נפש החיה שבו על ידי מאמר ה' כו', היינו משום שבחינת צומח וחי, עם היותם ב' מדרגות זו למעלה מזו¹⁷⁶, אבל הם סמוכים זה לזה, ולכן יכולים להתחבר יחד, דהיינו שיהיה התהוותם בבת אחת, כיון שבחינת צומח הוא סמוך לבחינת חי, ואין "ב" ביניהם הפסק עוד מדרגה אחרת, לכן נתהוו הבעלי-חיים גופם ונפשם החיונית בבת אחת כנ"ל. מה שאין כן המדבר רחוק בדילוג הערך מהצומח, ולכן לא היה יכול לצאת עם הגוף כאחד:

ואמנם, מה שגופו היה דומם דוקא, הוא כי היות ידוע דהאדם הוא תכלית הבריאה¹⁷⁷, והיינו להיות הוא מעלה הנצוצות שנתפלו בדצ"ח, על ידי שנטפלים לצרכיו - לחם לאכול ובגד ללבוש¹⁷⁸, והוא יש בו דעת לעבוד את ה' כו'.

ועל דרך משל, כשצריכים להגביה איזה דבר מן הארץ על ידי כלי ההגבהה הנקרא ליווע¹⁷⁹, צריכים לאחוז בתלקים המתחונים שבו דוקא; כמו בהגבהת כותלי בית, שצריכים להתחיל להגביה הקורה המתחון דוקא ואז ממילא יוגבהו גם

¹⁷¹ [מובחר: בגוף כתב יד קודש הצמח צדק: מובחר המין].

¹⁷² (בראשית רבה שם: "אחור למעשה יום הראשון, וקדם למעשה יום האחרון... תוצא הארץ נפש חיה למינה, זה רוחו של אדם הראשון").

¹⁷³ [הענין הוא שם: והענין כי הנה ענין].

¹⁷⁴ [ועשבים כו: שם: שמיצמיזים].

¹⁷⁵ ("שהנפש מלאה אותיות. וכמו שכתוב (בראשית ב, ז): 'ויחי האדם לנפש חיה' ותרגם אנקלוס 'לרוח ממללא'. לקוטי תורה בחקתי מה, ד).

¹⁷⁶ [זו למעלה מזו: שם: זה למעלה מזה].

¹⁷⁷ (ראה זהר חלק א רה, ב).

¹⁷⁸ ('לחם לאכל ובגד ללבוש': על פי ויצא כח, כ).

¹⁷⁹ (מנוף).

להבין הטעם שנסתנה צורת גוף האדם¹⁶⁵

להבין הטעם שנסתנה יצירת גוף האדם משאר כל הנבראים כמו הצומח והחיה:

שכולם נברא גופם על ידי מאמר ה', כמו שנאמר ביום ג' (בראשית א, א): "תדשא הארץ דשא עשב מזרע כו", עץ¹⁶⁶ עושה פרי כו', ויהי כן; וכן ביום חמישי (בראשית א, כ): "ישרצו המים שרץ נפש חיה כו"; וכן בכולם. הרי שהארץ הוציאה את העשבים ואת האילנות, כל אחד ואחד כמו שהוא אחר כך, עם הנפש הצומחת שבו. וכן גם הבעלי-חיים הוציאה הארץ גם כן כמו שהן חיים - את הדוב ואת הארי כו'. וגם המים שרצו כן; "שרץ נפש חיה" הם הם הדגים - גם כן כמו שהן, דהיינו הגוף עם הנפש החיונית שבתוכו יחד, על ידי מאמר ה' שאמר: "תוצא הארץ כו" (בראשית א, כד), "ישרצו המים כו". ו"הוא צוה - ונבראו"¹⁶⁷ כמו שהן עתה. וכמאמר רז"ל¹⁶⁸: "בקומתן נבראו".

מה שאין כן בבריאת האדם - שנעשה גופו תחלה בפני עצמו, עפר בלי שום נפש חיונית בתוכו, וכמו שכתוב (בראשית ב, ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", וכמאמר רז"ל¹⁶⁹: "שעה ראשונה צבר עפרו כו". ומתחלה היה גולם¹⁷⁰, כמו שכתוב (תהלים קלט, טז): "גלמי ראו עיניך", עד שאחר כך (בראשית ב, ז): "ויפח באפיו נשמת חיים". הרי שלא יצא גופו מן הארץ על דרך שהוא עתה בהיות בו נפש החיונית והמדברת, אלא שלקח עפר ועשה ממנו

¹⁶⁵ (דבור המתחיל להבין הטעם שנסתנה תורת חיים דבור המתחיל "וייצר ה' אלקים. לקוטי תורה לג: פרושיות במקומו - ציון כבוד קדושת אדמו"ר.

נאמר אור ליום ו' ערב שבת קדש פרושית יתרו, יז שבט תקע"ב. נוסח המאמר שלפנינו וביאורו (לקמן ד, א) נכתב על ידי אדמו"ר הצמח צדק (גוף כתב יד קדש 1116 "ספר תקע"ב" פקסימיליה נדפסה בסוף תורה אור מהדורת תשנ"ב ואילך), והוא כנראה קיצור הנחת אדמו"ר האמצעי בתוספת הגהות. נוסח ב - הנחת אדמו"ר האמצעי - נדפס במאמרי אדמו"ר הנקון על התורה חלק א עמוד טו. נוסח ג - מאמרי אדמו"ר הנקון תקע"ב עמוד קנב. נוסח ד - הנחת הרב הקדוש רבי אהרן מסטראשעלע - נדפס בספרו עבודת הלוי בראשית ב, א.

מיוסד עליו - תורת חיים הנ"ל).

¹⁶⁶ (פרי).

¹⁶⁷ (תהלים קמח, ה).

¹⁶⁸ (ראש השנה יא, א. חולין ס, א): "כל מעשה בראשית בקומתן נבראו, לדעתן נבראו, לצביון נבראו שנאמר (בראשית ב, א): 'ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא צביונם'".

¹⁶⁹ (תנחומא פקודי, ה): "בשעה ראשונה, צבר עפרו של אדם. בשינה, גבלו מן המזרח למערב, שנאמר: 'אחור וקדם צרתני'. סנהדרין לח, ב).

¹⁷⁰ ("בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון גלם בראו, והיה מוטל מסוף העולם ועד סופו, הלא הוא דכתיב (תהלים קלט, טז): 'גלמי ראו עיניך וגו'... מלא כל העולם בראו, מן המזרח למערב מנין, שנאמר: 'אחור וקדם צרתני וגו'". בראשית רבה פרושה א, פסקה א).